

MEIE MATS

NR. 27

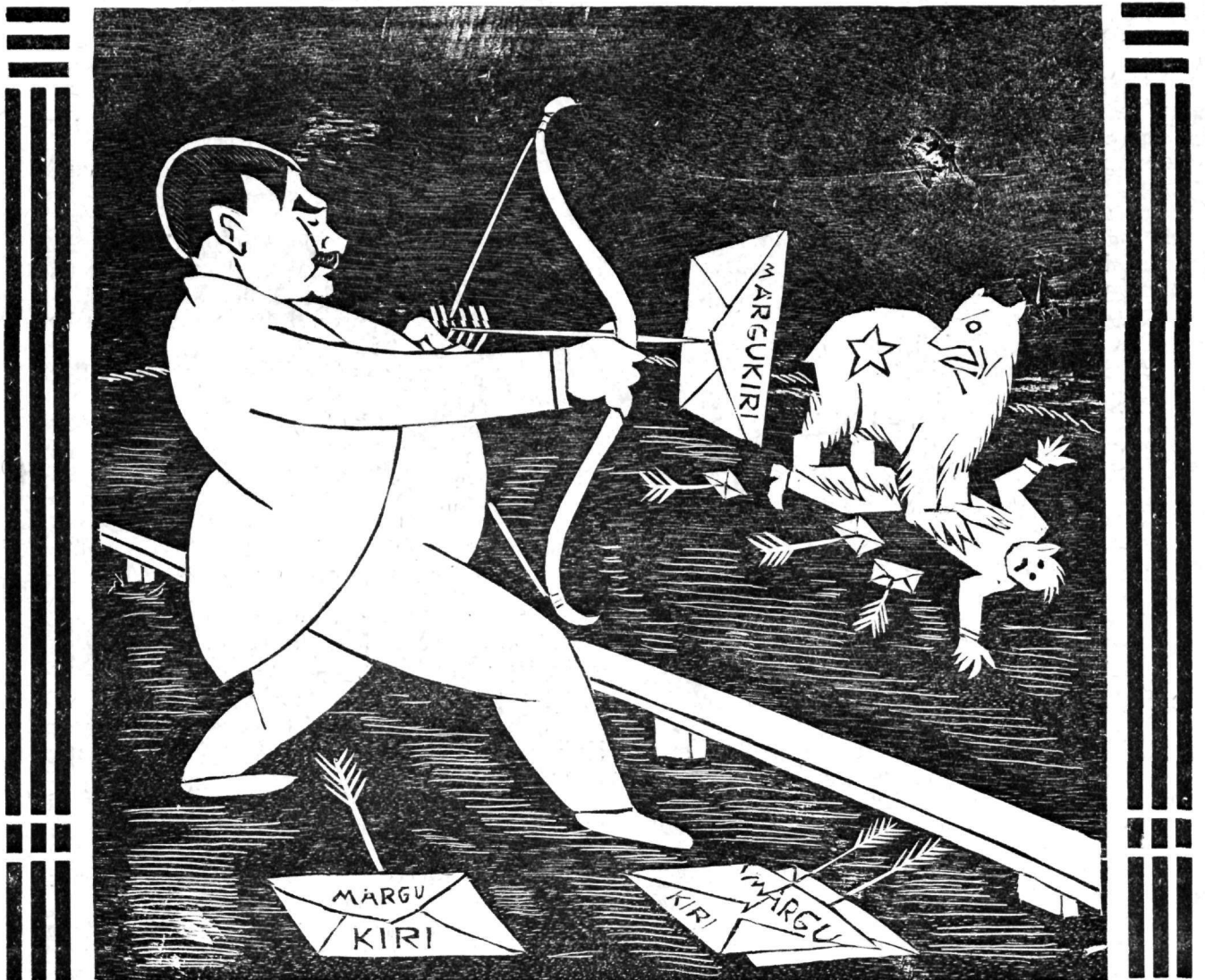

1921

Tallinn, Harju t. 45
Ilmub 2 korda kuus

19 aastakäik, Oktoober, 15,
Üksik nr. 10 marka

PUNAKARU JA MARGUKIRJANIK.

Piip: „Kui sa Eesti alamaid rahule ei jäta ja neid edasi murrad, saad jälle märgukirjaga vastu kõhtu!”

Maikiwad seinad.

M. B. Hohenofeni kriminaal-romaan.

(Lõpp.)

Lisa ei katkestanud tema mõtteid, waid ootas kuni ta edasi jutustas.

„Täitsin tema soowi; kui kahekümne aastane olin, awasin kirja. Kiri sisaldas minu ema ja isa eluloo; lühike ja kurb lugu, elu äripäiwelt. Ema oli pärit kodaniku seisusest, ta armastas meest, kes minu isaks sai. Ta uskus seda meest. Ent see pettis teda, ja tema pühamaid tundmusi. Nagu ma juba nimetasin, oli mul ainult ema, isa põgenes. Wane-mad aga tõukasid minu ema eneselt, kuna ta nõr-gale tunnile wastu panna ei suutnud. Ja ema läks lappesega — minuga mahajäetult laia ilma; raskete ohwritega kaswatas ta mind. Isal, aga, kies teda petnud ärkas hiljem südametunnistus; ta oli omale, kellegi teise, rikka naise kosind. Ja hiljem kui ta minu ja ema rasket seisukorda kuulda sai, tea-tas ta, et ta minu jaoks suurema summa raha hoiule pannud, mida ma igal ajal omada woin. Rahaga tahtis ta tehtud ülekohut heaks muuta. Ent minu ema uhkus ei lubanud kätt pakutud abi järele wäljajirutada; ja kirjas palus ta mind, kui sul tarwis peaks minema, ja sinul sellest õnne seda raha wälja nõuda!“

Jälle waikus.

Lisa tõstis pea ja sõjistas:

„Maene, waene poisj.“

Tema kõneles edasi:

„Nii uhke oli minu ema! Pidin mina rahaah-nem olema? Ei! Ma waikisin, mul oli töö. Ja see raha poleks mulle, ema peale mõistesdes, õnneks olnud. Ma ei tahtnud seda. Minu õnn olid sina! Nii mõtlesin selle rahaga, sind ja sinu isa Herbert Dnkhoffi küüsiist päasta. Nii tegin ka. Läksin oma isa juure, kes minu nime kuuldes filmad häbe-neses kõrwale pööras ja palusin raha.“

Ta peatas jälle.

Nüüd kõneles Lisa:

„Ära piina ennast. Nüüd mõistan sind. Mina olen selles süüdlane.“

Ägedalt raputas Romingen pead:

„Ei! Sina pole milleski süüdlane. Oma taht-misel käisin seda teed, aimates ema sõnu: „Kui see sulle tarwis läheb ja sina sellest õnne leiad.““

„Kas tohin ma seda ohwrit wastu wõtta, mille all sinu enesetunne kannatas?“

„Kui sul muud soowi pole, kui minu õnn, siis pead seda wastu wõtma.“

„Ainult sinu õnn, Ewald!“

„Lisa! Siis sünnib see nii nagu minu ema seda soowis. Ent kuidas mõtleks ema sellest, on ta rahul minu tegewusega?“

„Ära piina omi mõtteid sellega. Sa talitasid nii, kuidas seda tegema pidid. Ja mina ei taha muud kui sinu õnne.“

„Nii tahan seda, mis kui äiksepilw minu pea kohal lahus, õnnepäikesena wõtta.“

* * *

Kui Dietmar Gejer tagasi tuli, leidis ta eest kaks õnnelikku.

Ent kui ta kuulis, mis sugune äikese pilw ta eluteelt kõrwaldud, ei sõnand ta midagi waid õnnis-tas neid uuele elule.

XVI.

„On tunnistajad kohal?“ küsis politsei ülem, Doktor Frankenstein. Ent tema hääl ei kõlanud see aord mitte nii kindlalt, kui see muidu niisugusel juhtumisel oli.

Kommissar Rosenhain, kes sel filmapilgul veel rahulikum oli, kui muidu, tähendas:

„Ja!“

„Teie olete kõik ettewalmistand?“

„Ja!“

„Kas midagi wafele ei tule?“

„Ma arwan, ei.“

Politsei ülema töötoa uksele koputati.

Ehmanult pööras ennast Frankenstein kommis-sari poole:

„Seal ta on!“

Sisehõige järgnes. Uks awanes, ja Ben Dnkhoff astus sisse; moodsalt oli ta riides, wäikese nae-ratusega asiis ta politsei ülema laua juure:

„Teie kutsumate mind. Minu wenna päranduse asjus, kirjutasite teie.“

„Ja! On teil kõik tarwilikud tunnistused liigi?“

„Muidugi.“

Rahulikult wõttis ta taskust nahk rahatasku ja tõi sealt kimbu paberid päewawalgele, neid politsei ülema kirjutuslauale asetades.

Dr. Frankenstein wõttis paberid ja ulatas nad ilma, et hordagi läbi lugenud oleks kommissar Ro-senhainile, kes need wastu wõttis ja läbi lehitses.

Naeratuslega waatas Ben Dnkhoff pealt ja küsis:

„On wiist küll minu isiku kindlakstegemiseks?“

„Paberid ja dokumendid tõestawad ainult Ben Dnkhoffi isikut. Wast aga ehk wõite mõnda tun-nistajat tuua, kes Teid tunneb?“

„Hm! Olen enam kui kümme aastat siit ära. Kuid filmapaistew on minu sarnadus minu wen-naga.“

Selle aja sees oli komissar ukse juure läi-nud, mis kõrwaltappa wiis ja mille ta nüüd ker-gelt awas.

Wolinik Martin Weinrich, kes nähtawasti eelruumis oli oodanud, astus sisse. Kui ta Ben Dnkhoffi silmas, tõmbas ta end krampplikult tagasi ja waatas küsiwalt komisjari poole.

Ka Ben Dnkhoff pööras omad pilgud sisse-astuja peale; ta filmad löid leegitsema; rahuli-kult löi ta nagu jalajasele naeratusese, kui ta järgnewat ootama asjus.

Rosenhain pööras wolniku poole:

„Teie olete Herbert Dnykhoffi elukinnitaja. Tunnete tema ära?“

„Ja. Just sarnane nägi ta wälja. Ainult juuksed polenud temal nii ära lõigatud ja tema nägu mitte nii päiwitanud.“

Ben Dnykhoff muigas.

„Muidugi. Meie olime ju kaksikud ja üksteisele täitsa sarnased.“

Komisjar ei lasknud lõpetada, waid küsis agendilt:

„Wist panite ehk tähele, et Herbert Dnykhoffil parempool ninaõõrmel üks märk oli?“

„See oli meil mõlemil,“ sõnas Ben Dnykhoff wahetele.

„Teie olite 7. mail Antwerpenis „Prinz von Oranieni“ hotellis?“

„Ja, seda wõib iga järelepärimine tõendada.“ Uuesti awas Rosenhain kõrwaltoja ukse, kust üks sileda näoga noormees wälja astus, kes kedagi näis otjwat.

Kui Ben Dnykhoff sissetulijat silmas, kehitas ta hoolimatast õigu: wõõras oli talle tundmata.

Komisjar pööras nooremehe poole:

„Tunnete Teie seda isandat?“

„Ei!“

„Ta on Ben Dnykhoff, Riost.“

Wõõras raputas pead.

„Aga see isand pole mitte meil. Ben Dnykhoff, kes hotellis wiibis, nägi hoopis teistsugusena wälja. Ma ise teenisin teda, minu kätte maksis ta arwed!“

„See isand on ülemkelner „Prinz von Oranieni“ wõõrastemajast. Ta ei tunne Teid, Ben Dnykhoff.“ Tähenas komisjar küsiwalt.

„Ta on mind kellegi teisega ära wahetanud!“

„See isand pole ialgi meil olnud, selles olen ma kindel,“ sõnas ülekuulataw.

„On's Antwerpenis weel mõnda teist sellenimelist hotelli?“

„Ei!“

Komisjar auris terawalt Ben Dnykhoffi, iga tema liigutust tähele pannes.

Wähe äritatult sõnas see:

„Ma olen dokumentidega tõendanud, et Ben Dnykhoff olen; ja esimene tõendaja kinnitas ju, et ma täitsa oma wenna sarnane olen.“

„Siis oli aga Antwerpenis keegi teine Ben Dnykhoff.“

„Mis puutub see minusse?“

„Kui aga „Prinz von Oranieni“ hotellis keegi Ben Dnykhoffi aja etendaja oli, kus olite Teie siis?“

„Ülemkelner on pime! Muidugi olin mina seal! Wõib olla, on teil weel mõni uudis ukse taga?“ lisas ta siis pilgates juure.

Komisjar wõttis taskust ühe pildi, mille ta Ben Dnykhoffile ulatas:

„Tunnete neid kahte poissi?“

Ägedalt haaras Ben Dnykhoff pildi järele. Rahutult küsis ta:

„Mis peab see...? Kaks last.“

„Tunnete Teie neid?“

„Need on kaksikwennad Herbert ja Benjamin Dnykhoffid.“

„Edasi!“

„Selgelt paistab ühel paremal pool nina küljel must märgikene: ka teisel on samasugune märk, aga pahemal pool. Pahemal pool! Herbert Dnykhoffil oli märk paremal pool — pea — hülja, Herbert Dnykhoffil...!“

Dotamata käeltigutuse tegi ta oma taskusse; kätt uuesti taskust wälja tõmmates läikis seal midagi.

Komisjar näis seda oodanud oawat. Kasji osawusega kargas ta lähedale ja lõi tema käest sõjariista pörandale. Järgmisel silmapilgul olid tema käed raudus.

Dr. Frankenstein seisus kirjutuslaua najal. Kõik see oli nii ootamatalt tulnud. Komisjar Rosenhain sõnas aga süüaluse poole, keda kaks politseiametnikku kinni hoidsid:

„Herbert Dnykhoff, ma wangistan Teid kui Teie wenna Benjamini tapjat. Osawalt ja targalt olite Teie oma töö korda saatnud, sealjuures liiga palju teinte waikimise peale lootes. Nemas on aga kõnelenud. Wäikene pilt, mille Teie unustasite, on äraandjaks, et Herbert Dnykhoff weel elus on, sama Herbert Dnykhoff, kes juba siis äraandjaks sai, kui ta wend Benjamin Brasiiliasse reisis. Teie jätkasite oma tegewust, Herbert Dnykhoff, kuni Teie märkasite, et politsei teid jälgib. Seal walmines Teie peas plaan Herbert Dnykhoffi kaduda lasta, sealjuures isegi wäikest äri tehes. Selle kuralliku plaaniga lasksite oma elu kinnitada. Kui Teie wend Benjamin oma siiajõudmisest Brasiiliast teatas, andis ta Teile sellega wõimaluse Teie plaani ellu wiia. Jättes Antwerpeni ühe kaasalase Ben Dnykhoffi asemängi jaoks, sõitsite temale wastu, kutsusite ta mingiluguse ettekäände all Berliini oma korterisse, kus teda ära kihwtitajite. Et olukorda segasemaks teha, purustasite tema pea ja andsite tema, kui teie enese — Herbert Dnykhoffi — tapetuna üles.“

Et asja tõenäolisemaks teha, läksite Ewald Romingeni, kui wõlausaldaja tupp, kust perenaise wäljasaatsite, et seal Romingeni süüdistamiseks eeltingimisi luua. Siis ruttasite Antwerpeni, kus Ben Dnykhoffi kirja tema wennale kirjutasite. Kõik see oleks teile õnnestanud, kui seinad waikinud oleksid. Nad on teid aga ära amud — wäikene pilt on kõnelenud, kes Ben Dnykhoffi tõesti oli, nimelt — mõrtjukas Herbert Dnykhoff.“

Hambaid kiristades waikis kinniseotu: Ainult üks wandesõna libises üle tema huulte, kui ta politseinikkude wahel ära wiidi.

„See kord oli teil õigus!“ pööras Dr. Frankenstein Rosenhaini poole: „Teie otjused wastasid tööoludele. Kuid, õigust ütelda, oli see enam juhus.“

„Ja, juhus,“ lisas Rosenhain naerdes juurde: „ka juhuse peab õieti mõistma.“

KAABAKATE MEELETERAWUS!

Ajalehest: „Pagana huwitaw kuulutus, Intelligent noor daam, rikas, suur omaette korter, soowib tutvust abielu mõttes...! Armas süda, mis sa weel igatsed, see on ju otse minule kirjutud... jah... ja ilmad lähewad juba ka na külmaks ja wihmaseks, kuna see wana lagund paat mind sugugi ei rahulda. Eks kaeme pärra!“

Mõjuwate põhjuste awalikustulemisel mõisteti Herbert Dykhoff kaks kuud hiljem surma.

Eisa ja Ewald Romingenite õnn aga lõi õitsele, tema katsumisaega tumedasse unustusehõlma surudes.

Sakjak. tõlk.
S—di.

—0—

Tark koer.

— Wastik on teie koer. Andsin talle leiba ja tema hõimustas minu jääremarja.

— Kena koer! Sihtjalt ta armastab wõileiba liha.

—Pi—pi.—

*

Wõõra temajas.

— Hei, kuulge teie, magage rutem, teistel on ka patja waja!..

*

Eesti nüüdsed jumalad ja wägimehed.

Sissejuhatus:

Wanaisa tukkus kõrgen taewan.

Inglid, nähes et neil enam kupja seljataga polnud, (ka aidamees Peetrus oli maapeale komandeeritud, juutide konsuliks Eestimaale), unustasid kas kogemata wõi meelega oma igapäewased talitused, taewa tänawaid kattis tähte ja tolmupuru, paradüüsi wärwad olid roostes, ühe fõnaga — taewa sifimine wärk weeres alla mäe.

Inglid, kelle südames revolutsiooni tuluke lökkele lõi, lõikasid seljalt tiivad, kaswatasid ette habemmed ja endid maarahwa wääriliselt riidesse pannes, walgusid laiali mööda ääretut ilmaruumi. Seadsid endile korterid planeetidele ja asusidki sinna.

Maailm jäi omapead. Ja omapead jäid kõik elajad, taimed ja inimesed. Iga mees talitas nii kuidas seda enesele hea tundis oleva.

Kahelt esimesest inimesest Adamast ja Eewast, sifinesid lugemata arw uusi inimesi, mit-

mehesiseid nii oma kehaehituse, nahawärwi, keele kui ka kommete poolest.

Kõige selle järelduseks oli, et inimeste keskelt kadus üksmeel, nad riidlesid isekeskis, warastajid, tapjad, ega teinud enam wahet ei häbi ega au wahel.

Nii kannatasid nad paljugi pahandusi ja piinasi üksteise seluse läbi.

Ent sellest polnud weel küll.

Ka wälised, taewas walitsewad korralused ei jätnud oma mõju awaldamata, nende pärast elas inimene mitugi walu ja pahe läbi.

Päike, kes ajajooksul inimese kurjust, ööd ja päewad pealt waadanud, jäi närwiliseks ja pistis neid oma tulinugadega palju walusamalt kui enne.

Wihma, rahet ja lund sülgasid inimestele kaela, lõpmatud pilwallikad.

Õõ ja päew, kelle ajud ajajooksul suurest päikese ümberkäimiseft segi olid paisat, wahetasid ära oma osad.

Siis kui maa peal öö pidi olema, ronis pukki päew.

Pilkases pimeduses tundsid inimesed päewa lõhna ja olid tööl.

Et aga täna watel laternaid ei süüdatud, sest ka tule süütajad arwasid „päewa“ olema pimedas ja linnawahid kõige rahulikumalt kusagil maja nurga taga und lasid heaks maitsta.

Imusid wälja isejugused loomad, murdjate sugukonnast nagu: lukkude murdjad, kaelamurdjad ja riigikorra murdjad — muu seas olid nad kahetsalised ja inimestele wäga sarnased.

Aufjad inimesed kartsid pimedad päewa.

Nad kogusid tulihooontesse. Ja neid oli palju.

Täiskülit olid joomamajad, klubid inimesi, et ulualustelt puudust ei tuleks, ehitati igasugused mängupõrgud, ja nurgatagused maapealsed paradisiid, kus maitjed naisinglid, meessoole tapalamaste serenaadi laulsid.

Söödi, joodi, warastati era- ja riigiwarandusi, wõltsiti arweraamatuid, putkati üle kümne riigi piiri paradisiid.

Jsegi inimese loomistöö sündis pilkasel pimedal päewal.

Siis järgnes öö.

Päike tõusis ja imestas. Maakamaral walitjes täielik unerahu.

Inimesed puhkasid.

Paljud riigiametnikud, kel polnud iseenestele igasuguste lubaduste ja meelituste, ei ka kosjakuulutuste peale waatamata — kodust ulualust leidnud, — tukkusid ametikohtadel raamatute taga.

Puhkas pime päewaselt töowäsimuseft nii ülemus kui alamus.

Ülemus pime päewatöö siise- ja wälisjaadikute wastuwõtmiseft, rautide pidamiseft, alamus sellepärast, et ülemus tukkus, ei olnud järjelikult walwajaid ega sundijaid.

Kantseleitöö libises alla mäe. Ja leidis nu-

pukas ülemus, et tööjõudu kantselei tööde täitmiseks wähe. Palkas uusi ametnikka — ja neid sai palju.

Nii leidsid paljud omale ulualust ja puhkepaika ning magasid.

Wihane oli päike. Jäi hooletuks, ilmus siis kui talle meeldis ja kadus jälle.

Kohale kus mingisugune ülekohtus sündis, nagu puude wargus metsas, liig söömine toitusministerriumis, ehk riigi rahawargus, sinna ta ei waadanudki.

Nii tekkisid metsadesse uutliiki puud. Need olid n. n. — waejooksikud, mõrtsukad, kes wabalt omi kohti wahetada wõisid.

Ja jeda nad tegid kaunis tihti. Kui pilkane päew kätte jõudis, tulid nad wälja metsast, pugestid talu õue ja tegid seal „wilu“, sest wihane päike walgel ööl küllalt kõrwetanud oli.

Warsti nägid aga inimesed, et asi nii ei lähe, waja ilmakord ümber luua.

(Järgneb.)

—0—

Jssamid.

I.

Ka kõige pimedamasje maanurka tungiwad juure ilma tarkushelid ja otjekui sabaga tähte, kui messiaast waatawad elanikud ajalehte, ent leiwad sealt pahatihti ütelsi, sõnu, mis nende mõistus kuidagi läbi ei seedi, nii sattuwad nad oma mõtetega pahatihti eksiteele, mille tagajärjeks isegi wäikesed wiperused on ja külarahwa kihama panewad.

Kui aga ajalehte pole, kannawad seks otsarbeits isehakanud külla-ajalehed — naised nudisi laiali, kuid ka neidki ei wõi rohkem usaldada, ajawad asjad teinekord pahempidi, et ole hea mees ja aja õigeks, kui tahad.

Umbes sarnane lugu sündis ka Kudru külas. Siin, pean tähendama, oli rahwas juba ajalehti lugenud ja lapsedki käisid mitmel linna koolis suurt tarkust õppimas, kuna wanad aga wanas kuues püsisid.

Aaotsa Maril oli täna postimeo kord. Juba hommiku wara ruttas wanaeit wallamajja postijaadetust wastu wõtma, mida siis päikese loode ajal külarahwale edasi andma pidi.

Ehk wallamaja külast ainult umbes neli wersta eemal oli, ei jõudnud Mari kunagi palju enne päewaloodet tagasi koju, oli ju teel teistigi naiti, kellega uudiseid jagas, sellepärast ei oodanud külarahwas ka tänagi Marit enne õhtut.

Kuidas aga imestasid küllaelanikud, kui Marit juba peale kesk-hommikut külla wahel nägid.

Ja arwas Kudru külla rahwas, et midagi iseäralikku juhtunud.

*) 1917. aastal peale Kristuse sündimist koolis paradisi Eedeni ajast Nõukogude Wenemaale, kus ka omale kaunis rammusa aluspinna leidis ja praegugi seal paigal püüsid.

Arwati, et wallamaja paigast weetud, sest jeda pidi tehtama; kurjad keeled teadsid kõneleda, et terve wald ühes liikuma ja liikumata inventaariga mujale pidi ümber kolima.

Aji selgus pea.

Suure rutuga oli Mari unustanud feeliku ja-
bagi wõõ wahele siduda, mida ta harilikult tegi kartes, et tolm riidet rikub.

Täna olid Maril passu põnewamad asju päewakorras, jäigi nii feelik tahaplaanile.

„Mis juhtunud, Mari?“ küsivad uudishimulised, püües Marit tiheda rõngana.

„Ah oodake nüüd! Eaf' ma tõmban hinge tagasi; näe jooksin nii, et jalad lööwad tuld ja silmist tilgub higi kui oawardast,“ algas Mari.

„No räägi ju!“ hüüti kannatamatult.

„Näe oodake nüüd! Olin parajasti wallamajas, ajasin seal parajasti kirjutajapreiliga juttu, kui postiwanker ukse ees peatas ja warsti tuligi postipois ja tõi kirjad. Mina mõtlesin kohe, et ega seal midagi iseeralikku pole, aga wõta näpuft, sain waewalt mõelda, kui postimees suure hallikaantega raamatu ja nahkkotiist ilmatu juure punaste pitsatitega kirja wõttis ja kirjutajapreilnale ulatas, ja kas teie aimate, mis seal sees oli?“ küsis nüüd Mari ümberollijateft.

„Mis jäls' ikka wõis olla?“ wastas keegi.

„Oli jah!“ jatkas Mari, „suur kiri oli, ministeeriumist, ja seal sees öelbi, et kõikides koolides peawad olema isjamid, ja kõik lapsed, kes isjami läbi ei tee, wisatakse kooliist wällä. Mul praegugi hirm nahas, et näe mu poeg kah koolis, on teine pisike ja ainuke, ega tema jeda isjani küll nüüd läbi tee, ja ma toon ta paremb kodu, tapawad teie wiimaks weel ää ja...“

Kuulajaid waldas juba rahutus.

„Aga mis see isjam öieti on?“ küsiti mitmeft poolt.

Kõikide südameid ja näolappe waldas juba hirm, et ta üks ennekuulmata asi, pealegi walitsuse poolt, siis oli külarahwas kindel, et siin midagi halba sündimas.

Üks küsis teiselt, kuid et keegi midagi wastata ei mõistnud, tehti otsuseks kooliõpetaja juure minna asja kohta seletust saama.

Katsusid aga enne siiski asjale oma mõistusega lähemale tungida.

Keegi nupukam arwas, et küllap see ikka mõni uus Eesti keele sõna on ja roungepanemist tähendab.

„Ei, jeda ta n'd küll ei wõi olla,“ kahtles wanataat, kes omal ajal Türgi sõjas käinud ja selle „alguseft lõpuni läbi teinud“, nagu jeda seletada armastas.

„Kas ta wast tulega ristimist ei tähenda,“ arwas wanamees, „näe lehes ju oli kord, et tahetakse meie noori tugewaks kaswatada, lihas ja waimus, ja kuidas ja tema liha muidu kõwaks saad kui tuleristimisega.“

„Kuidas jeda tehakse?“ küsivad kannatamatud hääled.

„Noh waata,“ seletas wanamees, „kui ma weel türklaste wastu sõdisin, siis toodi meile „halli“ ja...“

„Mis loomad need on?“ küsis keegi.

„Noh, noored nikrutid ikka. Jah, siis toodi meile „halli“ ja need olid hirmus perud ja nõrgad, siis tehti neile nii: Esiteks sääti tikkude otsa suured riide- ja willatükid ja siis pidid nad üksteist sellega tonkima, kes siis teise pikali sai, oli wõidumees, need aga, kes alla jäid, said tuleristimist.“

„No räägi ju kord, mis see tuleristimine on?“

„Noh, kannatage ikka, küll ma ju räägin!“

Wanamees kõhatas paar korda, silitas habet, waatas kaugusesse, kui nähes seal Türgi sõja häid ja halbu mälestusi, jatkas:

„Tuleristimist tehti nii: jüudati suur haakimp põlema ja siis pidid mehed kordamööda tuleleegist läbi hüppama, ja kes siis hüpata ei jaksanud, see kukkus tulesse; sealt kisuti ta paugu pealt wällä ja kasteti külmawee tõrde ja nii oligi tuleristimine, ja waata, pärast olid mehed nii julged, et ei kartnud kuraditki enam.“

Kuulajate keskest kuuldufid ohkamised.

„Oi esjand küll, kui nad minu poja ka ära põletawad, ega neid koolitud mehi tea usku ühti, mis nad waejelt sauniku lapseft hooliwad,“ hädaldas Mari.

„äs ja n'd täinad, egas' aji nii hull wõi olagi, wanamees teeb paljalt hirmu!“ trööstisid naabrid; „egas' sinu laps jääb üksi ole, küll koolmeister seletab asja ää!“

II.

Kooliõpetaja Kummelpuu istus parajasti oma töötoas, kui wäljas kisa tõusis ja ukse peale ägedalt koputati.

Ei jõudnud Kummelpuu weel „sisse“ hõigata, kui üks awanes ja külla kingsepa naine wihast ja hirmust õhetawa näoga sisse tormas.

„Mis lahti on?“ küsis õpetaja.

„Mis on, jah? Mis on! Nagu ise ei teaksi, mis on; olete kõik ühesugused koerad, kõik need koolitud mehed puha, näe terve wald kisa täis, et teie lapsi põletama hakkate, aga waata, niipalju saad ja! Waata, niipalju päewawaras.“

Kooliõpetaja nina all kõikus ahwardawalt päiwitanud rusikas ja sõnnikuga täidet põidla pikk küün kippus wägisi kooliõpetaja ninasõormeisse.

„Mis lahti on, kulla kingsepaemand?“ küsis imestanud kooliõpetaja, pead kurja rusika ja rapase põidla eest aupaklikus kauguses hoides.

„Mis on? Mis on? Wõi arwad ja, et oma last sulle tappa jätan, ei jäta aga mitte, waata, niipalju saad! Näe niipalju!“ Ja elawamalt, ägedamalt kõikus rusikas.

Ei jõudnud õpetaja oma seisukohta weel kindlustada, ei jõudnud sõnagi wastata, kui wäljalt weel suurem kisa kostis ja üks lahti kargas; ent nüüd silmas õpetaja, et paari külla rahwas koolimaja peale tormi jooksewad.

Mõni filmapiilk hiljem oli tuba rahwast täis.

Kõneldi läbiseegi, karjuti.

„No, tafa, inimesed, kõnelege rahulikult, mis teiega juhtunud?“ manitses õpetaja, püüdes rahulikuks jääda. „Kui ühekorraga karjute, ei saa keegi midagi aru.“

„Wai weel rahulikult, küll sulle näidatakse rahulikult!“ ahwardas wihaselt kingsepaemand, rusikatega kooliõpetaja kallale tikkudes.

Enne kui ta oma püha tahtmist täide jõudis wiia, haaras keegi wanamees ta turjalt kinni.

„Mis sa märatsed, wai sul üksi rääkida waja, nagu meie ei tahakski!“ sõnas see ja tõukas määratseja naise rahwa hulka.

Hääled toas jäid vaiksemaks.

„Waata,“ algas wanamees, „wallas jutt lahti, et meie lapsi tahetakse kooli poolt ära põletada, et mis neid söödikuid niipalju korjata!“

„Mis jutt see on?“ imestas õpetaja.

„No ega me seda küll nüüd usu, aga wai sa nüüd kõigile oma rumala peaga seletada oskad, mis kõik tähendab,“ kõneles wanamees häbelikult.

„Näe posti Mari teadis rääki, et wada täna kiri tulnud, kus sees kästakse, et lapsed peawad „isjami“ läbi tegema ja et muidu wisatakse koolist wällä, ja sellepärast wae nüüd tuline ja tahame teada saada, mis see „isjam“ õieti on, näe Lööpre Jüri küll seletas, et see tuleristimine on, aga ega see wist nii wõi ju olla?“

Ei suutnud kooliõpetaja pealetükkawat naeru pidada.

„Wai sa kuriwaim naerad weel!“ hüüti toas wiibijate hulgast ahwardawalt.

„No tafa, tafa! Lubage, ma seletan, milles asi seisab ja siis naerake minuga kaasa,“ sõnas õpetaja lõbusalt.

Nurin waikis.

„Kiri küll tuli, see on õige,“ kõneles õpetaja, „aga seal sejes ei räägitud sõnagi „isjami“, waid „eksam“ oli seal kirjutud.“

„Mis see eksam siis on?“ küsiti kannatamatult.

„Eksam, — see tähendab, et küsitakse lastelt kewaade ehk ka sügise seda, mis nad eelmisel talwel õppisid, see on wana õpetuste kordamine, siis ei unusta lapsed ära, mis nad õppinud.“

Õpetaja lõpetas.

Ent ükski ei naernud. Pead norus kadusid toast, kuuldus waid arglik ukse kriiksumine ja jälle libises mõni küllamees ehk naine õue.

Südamas otjustati posti Mari ametist tagandada, sest tema oli süüdi selles rumalas naljas.

„Isjam — eksam! Isjam — eksam,“ kriiksus Lööpre Jüri, wesi saabas, ta oli esimest korda elus lahingu kaotanud. Leidis, et türklastega palju kergem sõdida oli kui oma walla rahwaga suuri sündmusi mäletada.

„Sar-to Mortaal“.

Pelgulinn.

Geografiline ülewaade.

Motto: „Oppige kodumaad tundma.“

Wiimasel ajal on ajakirjandusest punase joonena läbi käinud hüüe kodumaad tutwustada. See hüüe pole ka jäänud hüüdjaks hääleks kõrbes. Nii mitmedki sulemehed on kätte wõtnud omad terawad sõjariistad ning otse emase lõwi julgusega wõitlusesse tormanud kõige ägedama rahwa waenlase — rumaluse wastu. Nende suure töö küpsel wiljana kubisewad nüüd kõik ajalehed ja ajakirjad kodumaa kirjeldustest, selle ilusamateist kohtadest, waatamiswäärilistest isearaldustest. Otse ennatjalgawa waprusega on tormanud sulemehed kodumaa kõige paksematesse padrikutesse, kõige tihedematesse ihnikutesse ja kõige suurematesse rabadesse ning jõomata ja joomata on üles märgitud kõik ilusamad kohad. Punanahkadena on ujutud — sulpea hamaste wahel — mööda kodumaa jopilisi jõgesi ning paberile pandud mis neis waatamiswäärilist. On ronitud põlise Alpide elanikule omase wäledusega kodumaa kõige kõrgemate mägede tipu ja sealt alla orgu waadatud tulise isamaalase waimustawa pilguga ning ainult kodumaa ajakirjanikkudele omase lopsakusega kirjeldud tähendatud kohti. Sedawiisi on päästetud nii mõnegi kodumaa kõrwalisema koha ilu-olemasolu. On püütud laiematele hulkatele selgeks teha, et mitte Schweits ükski ilus pole, waid ka kodumaal kenasi kohti leidub — ent on kahe silma wahel jäänud tutwustada laiematele kihtidele meie waimliste keskkohtade ilu ja wäärtust. Wõib olla on siin mõõduandwaks teguriks olnud, et meie linnad, enamwähem, kodanikkudele tuttawad on, kuid sarnasel korral on siin eksitusega tegemist. Mis teab, näituseks tallimlane mõnest Pelgulinnast ehk Kukulinnast ning wastupidi? Loen omaks pühaks kohuseks isamaa wastu tutwustada austatud lugejatele waremast silmapaari wahel jäänud Pelgulinna.

Wabariigi pealinna külje all, — seal kus esimene lõpeb — algab Pelgulinn. Isearanis suurepäralise mulje saab reisija Pelgulinnast, seda mõnel waiksul kuuwalgel ööl merepoolt küljest waadates. Siis mõjub tuntawalt nimelt n. n. „fota morgana“ kaasa, mis oma nõiduslikes pildistuses Pelgulinna maju otse kohutawateks suurteks lossideks muudab. Hea on ka mulje Pelgulinna linnulennult waadata, sest siis paistawad tema majade katused kui sõelapõhjad, mis silmale iseäralise meeldiwa kirju ning kahtluserikka pildi wõimaldab. Kahjuks jääb see lõbu aga harilikul surelikul nauhimata — ning mõnu sellest suurepäralisest pildist wõiwad maitseda ainult mõned üksikud 800-margalised wäljawalitud.

ISAMAALASED.

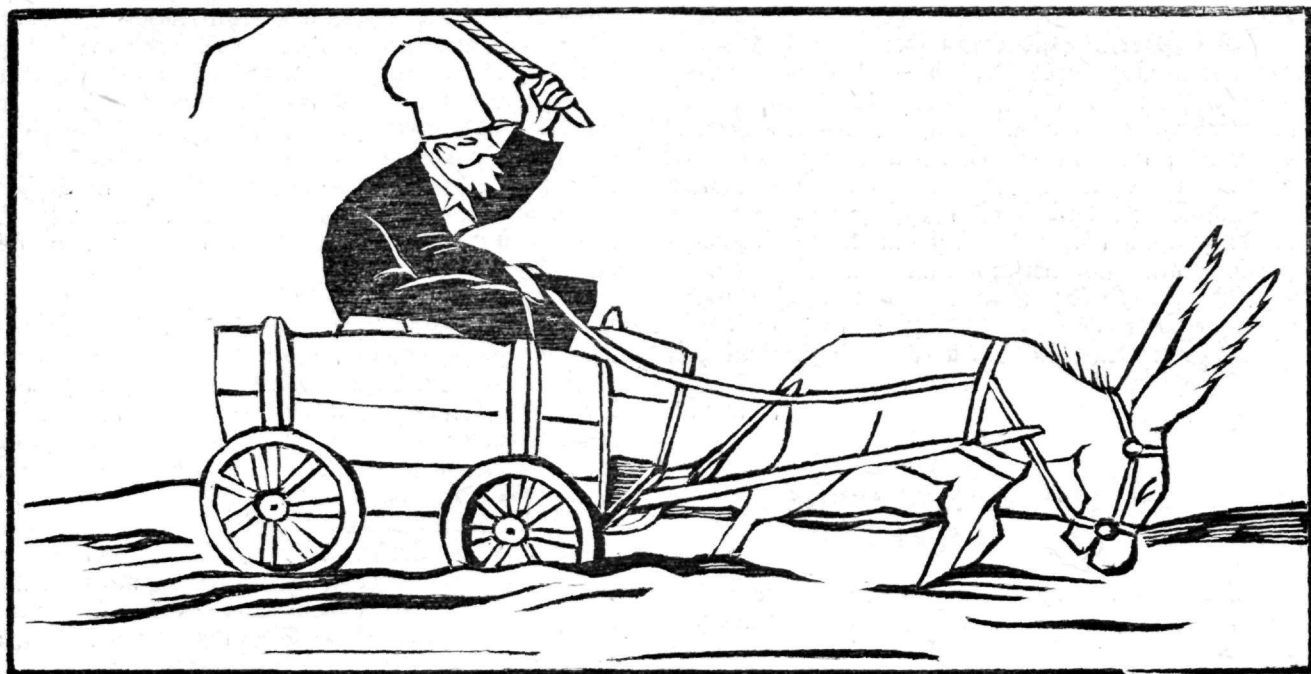
Toeta, toeta mind Lulli, sest sellega toetad sa wabariiki!

Ühendust pealinna ning Pelgulinna wahel hoiab alal linna seni weel ehitamata elektri-tramwai. Kuuldawasti seatawad warsti pea tänawatele ka parwe-ühendus sisse. Seniks peab aga mööda üksikuid kiwa parlankseerima, kui ära ei taha uppuda. Tänawad Pelgulinnas on sirged ning korrapäralised ning nende nimed on täiesti uuemoelised ja eestipäraseid. Rahwas aga, teab rääkida, et üks linnaija nende nimetused oma perekonna liigete

nimede järele ümber lastnud ristida. Nii leiame siit Olga, Oskari, Alberti, Grigori jne. tänawad. Isegi Tarabella täna on siin ning teawad kõneleda, et selle tänawa nimetus mööduandwaks teguriks on olnud uue kirjanikkude ühingu „Tarapiita“ nime loomisjeks. Täna wate walgustuse peale on linnawalitsus suurt rõhku pannud — seda tõendawad latornide postid, mis tänawa äärtele üles seatud, kuid millel ühelgi, kahjuks küll, ühtegi latorni

UUS RIIKIJUHTIW ERAKOND WANAS KUUES.

Kui riigi wankriwedajad riigi liikuma ja liikumata inventaariga „otstawkusse“ lähewad, seatakse uueks riigi wankriwedajaks eesel ja juhtiwaks ministriks woorimees.

Esimene on rumal ja sõnakuulelik, weab sinna kuhu juht käsib, teine läheb sinna kuhu eesel weab.

otfas pole. Siiski on tänawad õhtuti walgustatud, kuid ainult kuupaistelisel. Pimedatel õhtul wõtawad elanikud aga kätte tõrwalonid ning kõnniwad tänawatel kui wanad roomlased. Majad, mis üks-teisest ainult suuruse poolest lahku lähewad — on suurejoonelised arhiodektuuritööd. Korteriid neis majades on kõigi mõnufustega. Isegi ahjud on neil sees. Nupukad majaperemehed on püüdnud oma majade juures võimalikult palju ruumi ära kasutada. Nii kubiseb maja ülevalt sarika kõige wiimastest tipust kuni keldri kõige sügawama nurgani elanikkudest. Korteri põrandaid pestakse ainult siis, kui wihma sajab. Korteriomanikud ronjwad seks ajaks aga mõne kõrgema koha peale toas, näituseks kas wõi riitetekapi otja ning wihtmawarju kaitseks wõttes toimetawad rahulikult omi päewaseid talitusi. Ning kõigi nende mõnufuste peale vaatamata on korterite üürid naeruwäärt odawad: ainult 200 marka niis suure toa eest kui **ja ise** oled! Elanikud jagunewad kohte osja, pärismaalased ja wõõrsilt sissetulnud. Esimeste pea-eraldusmärk on: sinised silmaalused, pikad näpud ja... suur suu. Nendest elatawad endid peaaegu kõik n. n. „otshossie promõsli“tega, s. t. lähewad õhtul wälja ja tulewad hommikul tagasi. Muidu on nad kaunis haritud ning wõõraste wastu lahked ja suured muusika ning tantsu armastajad.

Teine õja elanikkudest elatab end niisamati juhulise päewatõõga on suuremalt jaolt kõik pesi-

niististe ilmawaatega, iga wõõra wastu umbusklikud ja armastawad wäga punast wärwi.

Pelgulinn on tööstuse linn: siin asuwad hulk wabrikuid ning tehaseid, millede hulgast mõned isegi ainukesed kaubamuretsejad tervele pealinnale on. Nii tuleks nimetada järjekorras makarooni wabrikut, hulk kwasji tehaseid, palju rauawabrikuid ja lugemata hulk piirituse — samagonni — suurtoõstusi. Ei puudu ka „finanjside“ walmistuse wabrik.

Ka kaubandus on Pelgulinna õitsewal järjel: siit wõid iga kolme sammu pealt ühe poe ehk „magasiini“ leida. Kaupmehed ei aja siin tühi reklaami taga, ega tee suuri sõnu oma kauba ülistamiseks. Ei, nad on wabad kõiksugustest suurejoonelistest schestidest ning ooperi liigutustest, nad kleebiwad oma magasiinide uste ja akende peale täie enefest lugupidamisega ning iseteadwusega ainult lakooniseid teadaandmeid. Nii wõid iga ukse ja akna pealt lugeda sedelikesti järgmise sõnuga: „Must ja Walge leip“, „Wärske ja habu bim“, „Odra tango“, „Kanna munna“.

Aripäewiti waldab tänaw oma suurejoonelise liikumisega waatlejat: siit läheb suure rutuga raudteetõõline, kaks puuhalgu kummalgi pool kaenlas ja waatab wilksti üle õja taha — kas ehk wast mõni otja ei tule. Edasi waidlewad kätega kaks alaealst wabariigi kodanikku, siitjamaast kihutab suure rutuga koerte kari möõda, eemal tõõwad

noored „sportlased“ kaltjudest jalgpalli“, kõigil rutt ja kibe talitus käsil, igal pool keeb elu ning liikumine.

Pühapäewiti aga, omab Pelgulinn hoopis teise kuhu: kõik kauplused sulutud — igal pool wabrikutes ning tehastes seisab loom töö ning wäsinud palgaori karastab oma roidunud keha kodus walmistatud samagonniga. Täna watel liiguwad waid üksikud, pühapäewa meeleolus wiibiwad lehmad ning mullikad. Siit fealt majadest kostab lõõtsapillide ja grammafoniidele nii omane meeltulendaw ja mahe muusika. Kufagil eemal laulawad õed — wennad „baptistid“ ning lugeja manitseb wälja häälega jätta kõik need maifsed mugawused ja meelt parandada, sest taewariik on ligi. Igal pool walitseb pühapäewale omane rahu.

Arno.

— 0 —

Lehed wabariiklase päewaraamatust.

Tõusis ruttu, kui seen sügisel soojal Kadri-
orus mereääres uus Eesti kultuuriline saawutus ja keskkoht — „Eesti Kurort“. Nii on ta nimi ja mina pole selles sugugi süüdi. Kui meil ometi nii jõudsalt teatrid ja koolid tõuseks! Neil päewil olewat suurepäraline „kurordi“ awamine olnud — kahjuks ei saand wäga ainelistel ja seega wabandatawail põhjustel sellest osa wõtta. Puudusid ka torukübar ja sabakuub mis jarnasel puhul tingimata tarwilikud. Nagu rikkalt onult kuulsin, olewat isegi meie keiserliku ooperi lauljad lahkesti osa wõtnud ning terve see wärk olewat suure rahwuslise püha laadi kannud. Ometi teawad kurjad keeled kõneleda (mine ja seo neid õheliiku otja!), et kogu see kurordi kupatus wäga sotsiaaldemokraatlisel alus põhjal tugenemat. Usu ehk ära usu, aga ühed kawalad mehed on nad ikka küll, need meie sotsiaaldemokraadid. Ja kulhu nad „Kurordi“ ei ehitanud — otse merde! Kui inimene nossi täis on tõmbanud, siis tuigerdab ta silda mööda „paadiputkasse“, jahutab seal oma kuumawat pead ning pummeldamine wõib jälle otjast peale algada. Nii oli wähe-malt sotside kawatus. Kuid linnawalitsus, imelik mees, lükkas „Kurordi“ palwe alkoholi puhwetit awada (sest mis „Kurort“ — terwiseallikas see oleks, kus „terwisekski“ ei jooda!) tagasi — miks? — suur Jumal seda ise küll teab ja andeks an-nab, kuid ühtegi mõistlikku põhjust tal selleks küll polnud. Wõi ehk arwas ta, et seal midagi ümber-ringi lainetab. Ja ometi andis ta luba „Eafermile“ tubakafuutsu publikumile silma ajada, milleks siis see ühekülgjus? Ja kas ei lugenud me alles neil päewil lehest, et 50 uue wiinawabriku awamisefe

*) Aktiisi ja linnawalitsus peaksid käsitäes töötama, kui esimene wabriku awamiseks luba an-nab, teine aga wiinamüügi keelab, jääwad õnnetus ärimehed kahe tule wahjete. Miks nii?

Toimet. märkus.

aktiisi walitsuse poolt mingit takistust pole. Miks ei awatele siis ometi see aateline eeskuju meie linna isu? (Siin tarwitan ma uut lühenduse wormi. Ei tea, kudas meie keeleteadlased selle peale waa-tawad, kuid minu arwates wäga tabaw lühendus-worm „linnaisasid“ asemel „linnaisu“, sest kogu sel wärgil on isuga palju ühist). Egas ta kardata ometi, et kalad sellepärast purju jääwad? Kui kahju. Ja kõik oli ometi niihästi läbi mõeldud ja kokkukõlasse wiidud. Oo, ärge te mõtelge ühti, — need o kawalad mehed, need meie sotsiaaldemokraadid...

*

Ajalehed teatawad, et endine Saksa keiser Willem olewat näitusel omale kapsapeade eest esimese auhinna saanud. Kahju, et ta oma kapsastega meie Tallinna „messel“ ei esinenud — oleksime oma sil-maga wõinud kaeda ja nende wäärtuse üle otjus-tada. Täiendawad sõnumed aga kõnelewad, et Willemi kapsapead wäga endiste Saksa printside nagu olewat ja just sellepärast näitusel iseäralist tähelepanu wõinud ning Willemile iseäralikku rõõmu walmistawat. Kui asi tõesti nii, siis wõiksime Willemile tõsiselt õnne soowida. Ta on wiimaks siiski õige ameti ülesse leidnud, see Willem, sest tema kapsapead ei ole meile ega tervele ilmale sugugi karde-tawad ning maailma tsarakaal jääb püsima endises wahekorras, kui suuri kapsapäid ta ka ei kaswa-taks.

*

„Päewaleht“ teatab ühes omas sõnumes, et kurjategijat, keda kinni wiidi, politsei mitte peks-nud pole, ega pole ka kurjategija ise jarnast kaeb-tust tõstnud. Ja üleüldse peab üttema, et sellest hoopis juttugi pole olnud.

Sellele sõnumile wõiks täiendawalt teatada, et tähendatud kurjategija politseile mitte „siga“ pole oelnud, ega ka politsei teda selles süüdistanud. Ka wõib tähendada, et ta Tootsi pulmas pole olnud ja keegi ka selle mõttegi peale pole tulnud, teda selles kahtlustada. Niisama kindlasti wõib ütelda, et ta iialgi Eifeli torni otja pole roninud ega Afrika rannas pole konnakarpisid püüdnud, milles teda ka üleüldse keegi kahtlustanud pole. Ja nii edasi. Alles siis wõiks öelda, et sõnum on täielikult ümargune ning lõbus ja õpetlik lugeda.

*

Ma ei wõi waikida, nagu ütleb Tolstoi, sest ülekohtus, mida Balti parunitele tehtakse, on taewa poole hiisendam. Nagu kõik teawad, käis hiljuti ajakirjandusest läbi poleemika Wrangelliga, kus Eesti lehed püüdsid näidata, et parunitele maaseadu-sega sugugi ülekohtu pole tehtud, waid et nad seda saatust täitsa ära on teeninud, oma 700-aastase ülespidamisega eestlaste wastu. Pean siin jule, kui raske see ka pole, Balti parunkonna kaitseks kätte wõtma. Kõige pealt peab seda meeles pidama ja omale nina peale raiuma, et sakjad siia tulid ainult selleks, et waestele eestlastele kultuuri ja ristiuskutuua. Muud kõrwalist eesmärki neil polnud. Ja see ülesanne polnud sugugi kerge. Et eestlastele

arhitektuurist aimu anda, hakkasid nad peale ras- ket maarahwa allahetmiste, lootsi ehitama. Väide, nagu oleks nad seda ainult endi mõnuks teinud, pole sugugi õige. Sest ajalugu teab palju juhtu- misi jutustada, kus eestlaste jaoks lootsimüüride sisse eri-ruumid jäeti, kuhu paremad rahwa pojad elama pandi; et nad aga rumala peaga jälle endi paganlistesse metsikusse tagasi ei jookseks, siis müü- riti nad heasoovilikult kinni. Et nad seal wiimaks ära kärwasid, noh, see oli lihtsalt selle aja arhitek- tuuri puudus. Kui Eesti rahwas metsinimese sei- fukorraft korruga moonaka seisusele oli tõstetud (mõtelge ise järele, mis sugune edusamm!) hakkasid faksjad hoolega ja suure armastusega rahwaharimise kallal tööle. See armastus läks isegi nii kaugele, et nad teomeeste seljalt omale mälestuseks nahkrihnu lasid wõtta, mida siis põlwest põlwe alal hoiti. Suuremat ligimesearmastust wõib waewalt ettekujut- tada. Ka rahwa lõbustuse eest kandsid nad hooft ning andsid rahwale mitmesuguseid etendusid, nagu inimese nulli sisse matmine ja nüri puuadruga pea mahaajamine jne. Ta on küll natuke toore wõitu, kuid peab rehkendama selleaegse tundeil- maga. On ju Hispaanias tänapäewani härjawõtlus au sees. Rahwahariduse peale on faksjad wäga palju energiat ja warandust kulutanud, mida täna- mata eestlased hoopis furnuks katsuwad waikida. Kui palju kulutasid nad noort metsa, näituseks, wit- sadekski, mida oleks wõinud suure kasuga wälja- maale eksporteerida. Ega need polnud lihtsad sauna- wihad (mis ja tühjaga nüüd rahwast harid!) — sinna kulus päris kenakene mets... Ja kui pafsu pidi sinna mõjuwuseks soola juure lisatama!? Mis maksab praegu, näituseks, Wjaska kubermangus soola puud? Arwake ülesse, kui suure summa see seitsemesaja-aasta jooksul wälja teeb? Oeldagu siis weel, et on wähe hariduse peale kulutatud!.. Ja siis need food... Neid kuiwatasid parunid põl- west-põlwe. Kuiwatas ühe soo ära, sigines jälle uus; kuiwatas ka selle, sigines kolmas... Ja nii edasi. Sest eestlaste filmapisarad on wiisad kuiwa- ma... Nagu wanad kirjad teawad kõneleda, ole- wat ühe proua Linda filmapisaratest isegi terve Ülemiste järw tekkinud. Ja nii tegid parunid neist foodest suure waewaga endile head põllumaad, mis nüüd, paraku Jumal, nii lihtsalt ära wõetakse... Küsitagu ainult moonakate käest. Ta ütleb weel praegu, et: „mis saab meist ilma herrata...“ No waadake nüüd ise, armas lugeja, kas pole selge ülekohus Wrangelli kirjutust maha teha wõi sellele wastu waielda! Ei, ei, — andke tõele au, — faksjad on meie ajaloolised heategijad ja praegu juu- red märtrid. Paljude seisukord on isegi hullem, kui Saksa Willemi oma, sest wiimane kaswatab rahu- likult kapsaid ja saab selle eest näitustel aubindu, kuna paljudel parunitel, kes landeswehtris oma isamaa eest werd walanud, sedagi wõimalust enam pole... Wõi tahate oletada, et inimene ka wi- maks oma palja pealae peal kapsaid wõib kas- watada?

K. Odanik.

Ajalehtede hümn.

Palju on möödunud aastaid, ent meie ajakir- jandus pole kunagi ühel meel elnud, üks ei tun- nista üht, teine ei tunnista teist ja kui sa neile jul- gesid meeletuletada, et näituseks „Päewaleht“ ja „Waba Maa“, „Kaja“ ja „Kommunna hääl“ wa- hel siiski üks üldjoon peitub, nimelt, kuulutuste edasikandmises, „üksteise sõimamine“, siis ole hea sõber ja hoia kõrwad, nad kisuwad su juuksed juur- tega jule abil paast wälja, öeldes — et „Mina olen see kõige parem“ ja teine, „Mina olen paremastki parem“, erutafid su enestest igaweseks.

Kuid nüüd tegi kohus selgeks, et nad siiski wennad, üksteisele sarnased, — ühese kaks nädalat pokri, teisele ja kolmandale sama palju, tähendab — ühesuguse mõõdupuuga anti paremale ja pahe- male, noortele ja wanale.

Ja ühtlasi jõuti otsusele, et mis liig see liig; ühtlasi anti edasikaebtus ja ühtlasi wõeti kõikide turjalt pokri hirm.

Kas pole juba see selge nähtus küll, et rahwa hääl ühtki neist „kõigeparemaks“ ega „kõigeõige- maks“ ei pea.

Nende wõidu puhul tuli „Meie Matsi“ kui ajalehtede targema wenna peale waim ja lõi oma noortele näaklejatele pühenduseks kaagisurmast pääsemise puhul hümmuse:

Ajalehtede koor:

Me wapräd wennad oleme,
lehemüüja käten elame
me' kokku saame sagedasti
üksteise elu peale peame jahti.

„Päewaleht“:

Ma kõigesuurem wanem teist,
ja tunnen iga turunast,
kõik küljed kuulutusi katan
ja kosja kuulutusten —
„Mai kuul“ —
suud, rahad, südamedki
rahwalt wõidan.
Ma olen Eesti „Päewaleht“
käib hästi minu äris sest. —
Ja kui mull aeg läeb igawaks —
saan minagi siis tagedaks
teen ministriumille kolli,
ta tuju surun alla nulli!

Ajalehtede koor:

Me wapräd wennad oleme
üksteisel „kõrwu peseme“
ehk näakleme küll sagedasti,
hääks sõpreks jääme igawesti.

„Waba Maa“:

Ma kõige noorem olen teist
weel pole jõudnud wõtta naist —
kõik teated ise ilma mööda

kannan,
häd kaup pakkimiseks
inimestel annan.
Ma „Waba Maa“!
Pea meeles ja!
Teen äri töö ja naljaga.

Ajalohetede koor:

Me' wapräd wennad oleme,
ehk kuigi tihti näakleme —
ei kohtu kaeba teine teist!
Ja õige töde kaugel meist.
Nii elame me toredasti
ja jääme sõpreks iga-wes-ti!

„Tallinna Teataja“:

Ma olen kõige teataja
ei kunagi päältwaataja.
Kõik kuulutused turunaistel
jätan
„Päewalehe“ tulusi ma seega toetan.
Ma toidan lugeja kultuuri:
Toon lehe saban nautimiseks
ponewat romaani!
Ei kaustan teistest taha
jääda maha.
Weel neli lehekülge sabale
ma köidan taha.
ka näaklemisest palju ma
ei hooli.
Waid piitaja waigistan
ma kaklejate pooli.

Ajalohetede koor:

Me' wapräd wennad oleme
käes sulg — nii wapralt wõitleme
ka jutte tühje toome sagedasti
kuid sõpreks jääme siiski igawesti.

„Sots.-demokr.“:

Ma olen sots ja dimokraat
juur õlletundja deputaat!
Kõik liidred on mull'
kahepaiksed. —
Ministri ametin nad wäga
teewad kära.
Ent kõrtsin hääl neil
sureb hoopis ära.
Mu purjed wiivad perituult,
wõin wilja süüa igalt poolt.
Ei seedimist mull' riku see
mu tee wiib ikka — õieti!

Ajalohetede koor:

Me' wapräd wennad oleme,
kui kajakad me kakleme,
me waletame osawasti
ja sõpreks jääme igawesti!

„Postimees“: (Hüpates.)

Ma olen üks wäikene postimees,
prowints on lahti minu ees.
hai—di, hai—da — hai—tralla!ala!
reklaami lööja kuulus ma,
Ma käisin ka Eesti näitusele
ja kaelan rippus kõnukell.
hai—di; hai—da hai—tralla!a.
Olen tihti hoopis tuumata!
Käin „Teatajaga“ käsi käes.
Olen elatand, olen habemes,
kõik noored lehed kuulge mind.
Ma wana küll, kuid kuulus lind.
Ajalohetede koor: (kordab.)
Ma kuulus lind! Ma kuulus lind!

„Meie Mats“:

Ei tiritamme mina wea,
ei wiha kellegiga pea. —
Waid iseisew olen oma wabariigis.
Maa, rahwa rumalusest pesen
pilke tiigis.
Ma kuri lind! ma kuri lind. —
Bis—moll.

* * *

Pipraterad wärskete päewasünd- muste wurtsimiseks.

Nekroloog Woldemar Kõrts †

Riigikontrolli rewident Wol-
demar Kõrts wangirodu mõis-
tetud. (Ajalohet.)

Kui inimene rappa jattub ühe jalaga, tahab
ta seda tingimata jälle wälja tõmmata, selleks
otstarbeks kasutab ta teist jalga. Toktab end waba
jalaga sihtjoones wangis jalale — rabamaale, pa-
hem jalg wabaneb, kuid siis leiab mees, et parem
jalg pigis.

Õõppude lõpuks leiab mees, et ta „nõiaringi“
jattunud, kust wäljapääsemine wõimata.

Ja õnnetu niisugune inimlaps. Ei soowiks seda
oma paremalegi sõbralegi.

Ent ega õnnetus hüüa tulles, seda näeme meie
oma ligemise, mitte enam wabariigi kaaskodaniku
Wolly Kõrtsi juures. Kodaniku õigused wõeti te-
malt — sest et ta mendega ümberkäia ei mõistnud —
wäaga kahju!

Ja tema seesamane, kes oli rewident — lan-
ges nõiaringi.

Kuid kas siin ka kohus õieti talitanud, „Meie
Mats“ oleks mainit isanda „rewidentide rewiden-
diks“ seadnud, ei oleks ka waadatudki minewikku
ühe filmagagi, sest üks Wene wanaõna ütleb
„все что было, то сошло“ — nii ka siin, kes
wana asja meele tuletab film peast wälja!”

Ja türmi poleks „Meie Mats“ teda ka piis-

PEREMEES JA ÜURNIK.

(Illustratsioon üüriseaduse juurde).

Üürnik korteriga laialt spekuulerib,
 üürib toa edasi ja ilust raha teenib.
 Peremees, kuid oma maja korterit ei saa —
 peab sealauda räästa all ta elama!"

nud, sest tal wastavad afutused täielikult puuduvad ja teiseks on palju põhjendusi, mis selle mehe kasuks kõnelevad, kuid need on nähtavasti kahe silma wahete jäetud, sellepärast peame oma hiljaks jäänud kaitsekõnega ruttama; sest juhtuda võib, et mees enne türmi seinade wahelt väljas on ja rewideerimisekäike jatkab, kui kaitsekõnega wii-

bime, niifugusel korral on waewanägemine meie poolt asjata:

Esimeheks tuleks järeelkaalumise alla wõtta, kas mees tempelmarkisi kodu wiis ja edasi müüs: a) kuritahtliselt, wõi b) heasoowiliselt talitas.

Kuritahtliselt ta talitada ei wõinud, seda tõendas ta iseene se suu läbi, et tal kuritegewuse kaldu-

wusi pole, ja kuigi ta kord warastud asju war-
jas, tegi seda muidugi heatahtliselt, aitas lihtsalt
warga pattu ju kanda — ja see on ju pühaskirjaski
lubatud.

Wõib edasi oletada, et mees heatahtliselt mar-
gad minema wiis; oli nimelt hoolas rewident, et
8-tunnilisest tööpäewast wähe, wõttis mees margad
kodu „rewideerimiseks“ kas nad küll õiget ja mait-
seliselt valmistatud ja heides et asi iga pidi stempel-
markidega korras, näitas neid kunstiharrastajatele
wäikeste tasu eest. Et needsinatsed aga markisi
enam tagasi ei andnud pole tema süüd.

Et ta nimi „Kõrts“ oli on tema nimepanijate
süüd ja tuttaw olles kõrtsi põhimotiwidega, kelle
ülesandeks raha sissekasfeerida, leidis ta omale
„Riigikontrolli rewidentides“ tema iseloomule ja
omadustele wastawa elukutse — „wõttis sealt kus
jai!“

Weel kõnelewad tema poolt asjaolud, et ta
nupukas oli ja teadis, kus kiwi all wähid seisawad!

Pika rewideerimisepraktika tagajärjena nägi
et wäärtpaberite hoiukoha kapi nr. 1 üks lahti (ise-
eneselt küll wäga lubamata nähtus, kuid wõib
andeks anda, sest need kelle ülesandeks uksti pit-
seerida, lihtsalt sellepärast seda ei teinud, et 8-tunni-
line tööpäew parajasti lõpule jõudis, ja teiseks
maksab nii nõor kui ka pitsatipulk raha, mille
tõttu mehed riigitarwaga kokkuhoidlikult ümber
käisid!)

Ja tahtes ametnikkudele nende korrapidamist
meeletusetada, näpsas tempelmargid, ei näidata kui
suurt kahju wõib riigile teha, kurikalduwustega
waras.“

Nii tuleks see mainit Riigikontrolli noorem
rewident, kui astaw ja truu wabariigi teener karis-
tuselt wabastada ja rewidentide rewidenti nime-
kirjadesse wastu wõtta.

Et aga edaspidi farnasi sekeldusi ei korduks,
soowitame kõigile rewidentide rewidentitele rewiden-
did määrata, on ju weel palju auksaid kodanikke,
kes tööpuuduse all kannatades — lihtsalt ajawiiteks
rappa soowiwad jooksta.

Siinkohas peaksid wastawad ministeeriumid
wastutulelikud olema, on neil ju küll üks suur üles-
anne ja nimelt: „Puupinkide murtsemine minis-
teeriumi ooteruumidesse“, ent see teine on wäike,
ega nõua suuri jõupingutusi.

—ti—re.

—0—

Spekulatsioon naljaga*).

Ühe kirjanduslise wärdja uuestisündimise puhul.

Kui ma hiljuti ühel wihmasel õhtupoolikul
Wana turu kaelast alla Wiru tänawale pöörasin, et
oma poissmehe toaletti uue kaelasideme ning kin-

nastega Joecu Glubis täiendada, tuli mulle keegi
wiisakalt riides isand wastu ning palus end Jänes-
selja tänawale juhatada. Kui ma selle peale ta
tähelepanu asjaloo peale juhtisin, et Tallinnas selle-
nimelist tänawat olemaski ei ole ja et nimetud tä-
nawa leidmises tuleb tal Pärnu sõita, tegi mainitud
(mitte just päriselt!) isand õige maheda grimassi,
pilgutask õige weidrat miimikat tehes oma paremat
silma ja küsis siis paljutähendawa pealiigutusega,
kas ma ei wõiks talle ütelda, mitu kaubanduslist
aadressiraamatut on Eestis jenni wälja antiud. Kui
ma kindlasti wastasin, et üks, hakkas ta laginal
naerma ning patstas mulle sõbralikult olale.

„Nüüd te“ eksite mu herra. Siin olete teie puu-
dulikult informeeritud. Kuid seda ei wõi teile süüks
anda. Ka mina arwajin esiteks et üks, aga nüüd
olen ma sootumaks teisel arwamisel. Waadake jeda
kuulutuste kaustikut (siin tõi ta oma wihmamantli
taskust mingisuguse sinisekaanelise ajakirja wälja)
— see on nummer kaks. Ei, ei — teie ärge naerge
sugugi. Ma räägin teiega õige tõsiselt. No ja
waadake. See nummer kaks tahab endamisi küll
mingisugune pilke- wõi naljaleht olla, kuid tööpo-
lest ei ole muud kui kaubandusline aadressraa-
mat nr. 2.

Tahate teie end pildistada — olge head. Soo-
wite paberosse, šokolaadi, suhkruhimonaadi, weine,
lõkõore, napsu; ostite teed „Musta kassi“, „Rooma“,
„Akwaariumi“, „Gustawsoni“ restoraani, „Suwe
aeda“, wõi „Frantsiasse“, ehk tarwitate trükitõid
wõi isunete „Kuldala“ kulla ja kellatöö saaduste
järele, — kõikide kätteasaamiseks ja leidmiseks an-
nab teile juhatust ja päris isalikkude nõu see kauban-
dusline aadressraamat nummer kaks.

Mis? Mis teie ütlete? Ah naljaleht! Ja — ja!
Nalja teeb ta oma kuulutustega laialt. Ja lubab
weel ilmuda. Ega hullu uskuda pole, wast ilmub
ka weel. Nüüd mahutas enesesse ainult neliküm-
mend neli — kuulutust, wast toob teinekord neli jada
neli! Kust seda kama siis ikka saab, kui ise ei
tee! No jah! Nali oli see ikka küll... Aga nüüd
pean ma minema, teie igatahes wabandage, et ma
teid ilmaaegu kinni pidasin. Palun. Palun wäga.“
Ta läks.

Ma hiilisin ajalehemüüja juure ja...

Ei, ei, ei... kakskümmend marka oli mul kai-
lin ja ma ei wõinud endale farnast lõbu lubada.
Kus sellega! Ja mis jaoks? Suitstu ostan ma
endale lähemast kauplusest, ilma et mul selleks üh-
tegi aadressiraamatut tarwis läheks. Eikõori keedan
aga kodus ise tšekipiiritusest, suhkruist ja puuwilja
sirupist. Ja siis „Must kass“, „Room“, „Akwa-
arium“ jne. Noh, nende asupaigad wõin ma ka umb-
kaudsest ära määrata. Ja millal ma sinna ikka
lähen!

Teada kõik!

L. Hart.

—0—

*) Mitte naljaga, nagu „Päewaleht“ ühe oma
kirjatüki oli ristinud k.ü. Bibliofiili rahaniilgi-
mise kohta Wene kirjanikkude seljast.

Tedaanne.

Et „Päewalehe“ ja „Waba Maa“ wahkord wiimasel ajal äärmiselt teraw, seda on lugejad wast ifegi märganud ja tingimata huwitab ajalehe lugejaid küsimus:

Millest see?

Siinkohal loen pühaks kohuseks asja selgituseks paar sõna paberile pajatada.

Nimelt olla „Waba Maa“ „Päewalehe“ kon-nafilma peale astunud, mislugust aga wiimasel ei jalgade ega ka teiste ihulikkmete küljes hoo-piski ei pidada olema ja see wiastaski teda.

Sündmuse tagajärjel wiskas „Päewaleht“ „Waba Maa“le“ kinda, wiimast kahewõtlusele kut-fudes.

Kahewõttlus peetakse Tallinna laada ajal, laada platsil, sõjariistadeks on mõlemil poolel „sõim“ ja „laim“, annawad seal rahwa silma all üksteisele sõnu, mis ka lugejat publikumi ja keele-teadlasi huwitab.

Sellepärast rutaku kõik tähendatud päewal löndmuust waatama, sest: „Oma silm on kuningas.“

—re.—

Uus leidus tehnikka alal.

Rahapressur.

Meie tööstus edeneb hiiglasammudega, seda on ka nagu „Waba Maa“ kirjutab — meie händwärkide juures tähelepanna.

Nimelt on meie naelatööstuses edusamm teh-tud; ja leidus on seda tähtsam, et ta ühe wõhiku poolt realiseeritud.

Eiht surelik, kellel waid nimeks R ä t s e p e e s-nimi puht eestiline Endel, on mahasaanud uue „preßrauaga“.

Tänini tarwitati preßrauda waid pükste ja kuubede wiiki ajamiseks, s. o. pressiti pükstele sirgjooned ja kuubedele wõldid, suurt ainelist kasu sellest põlnud.

Nüüd on mainit Endel R ä t s e p p, kindel oles oma nime sisse ülesleidnud, et „rätsepp“ ilma metall preßrauata ka „preßida“ wõib, mitte ainult püksta, waid raha. Praktiseeris seda ka, kuid nagu see harilik nähtus ebaõnnestab esimene katse; nii ka see.

Mees kõrwetas oma sõrmed, kõrwetas oma jalgealused „Päewalehe“ toimetuses ja kõige õnnetum weel see, et oma nime „Rätsepp“ hoopis haise-waks ja mustaks kõrwetas.

Ühesõnaga: teine nekroloog juba lühikese aja jooksul.

Kui nõelatöölilistele ma seda leidust siiski ei soowita, sest teie olete ameti poolest rätsepad, kuna see noor Edison ajakirjanik oli ja ainult nimega — Rätsepp.)*

*) Järgmises numbris loodame lugejale nii „K. Körtfi“ kui ka „E. Rätseppa“ näolappe piltlikult demonstreerida.

Loogiline järeldus.

Kooliõpetaja kes üht oma õpilast tänawal joob-lõpetab:

„Kui teie edaspidi weel joote, siis palun teid nult näinud, peab wiimasele isaliku noomituse ja koolist lahkuda, sest meie õpeasutuste ülesanne pole oma õpilastest joomariisi koolitada waid tõsiheid töömehi, kellest meie ka tulewikus midagi loota wõime.“

Poijs, kes õpetaja juttu rahulikult lõpuni kuu-lanud, muigab ja sõnab:

„Teie eksite herra kooliõpetaja, mina mõt-len just wastuoksa — ja nimelt: Kui minister selge peaga ministritoolist lahkuw ja kõrtsnikuks hakkab, mis ometi mitte edusammuks lugeda ei wõi, siis talitan ma just wastuoksa, joon enese kõrtsis täis. Nii wõin joobnud peaga kõrtsilaua juurest ministritoolile tõusta ja see on ometi edu?“

Selle peale ei mõistnud kooliõpetaja midagi wastata ja meelde tulid talle kusagil restoraanis wastfelt kuulnud laul:

„Kord oli minister ta auus
Kurortin tal' juur on nüüd au;
kord küpjetas hariduskrooni
nüüd trahterin omab' ta trooni!
Oi milline au! Oi milline au.“

—re.—

—0—

Statistik.

Kohtunik: „Aleksander Ruut, teie wiskajite kaebajale terve pudelitäie wiina kaela?“

Statist: „Mis sellest siis, herra kohtunik, sta-tistiliste andmete järele tarwitab ta weel rohkem kui ühe pudeli päewas.“

—0—

Ekshant.

— Janson, mitu laulikud oli Greekas?

— Üheksa, isand kooliõpetaja.

— Kas teie wõiks need üle lugeda?

— Wõin. Esimene, herra kooliõpetaja, teine, kolmas, neljas...

—0—

Kahesugune wõttluswäli.

Minister ahwardab ajalehetoimetajat.

— Ma teile näitan, kuidas minust niisugusi laimduksi kirjutada! Seisan iseene eest!

— Mis sellest — wastas toimetaja õhates.
— Aga mina istun iseene eest.

—0—

Pealinna peatänaw lähemas tulewikus, kui majasi häwitaw üüriseadus edasi kestab.

Järgmine „Meie Mats“ nr. 28 ilmub laup. 29. oktoobril.